

Autorské právo v praxi

Informace pro rozvoj demokratické
společnosti

Ing. Bohdana Jinochová



Autorské právo obecně

Soukromé právo

- soukromý zájem
- osoby v rovnocenném postavení
- př.: občanské právo, obchodní právo, rodinné právo, právo duševního vlastnictví – právo autorské

Veřejné právo

- veřejný zájem
- jednotlivec - s orgánem veřejné moci
- vztah nadřízenosti a podřízenosti
- př.: správní právo a trestní právo

Autorské právo

- každý den při běžném životě
- pořizování fotografií
- stahování hudby
- stahování filmu
- volby

Historie autorského práva

- zrození v období romantismu
- první autorský zákon na našem území 1895
- zákon o právu Původském
- po vzniku Československa dlouho trvalo přijetí autorského zákona
- v roce 2000 nejnovější autorský zákon
- nedůležitější multilaterální smlouva – Bernská úmluva - 1886

Dvojí autorskoprávní systém

1. Angloamerický

- *vystavěný na utilitarismu*

2. Evropský kontinentální

- *projevující se přiznáním přirozených práv člověka*

Dílo je chráněno od okamžiku jeho vzniku. Tzn. není nutná jakákoliv registrace u orgánu veřejné moci.

Evropský kontinentální systém

- založeno na koncepci – dílo autora je projevem jeho osobnosti
- autorem díla může být pouze člověk
- nezáleží na jeho věku či duševním omezení
- nelze se vzdát osobnostních práv autorských a zcizit ho
- upřednostňuje autora nad veřejným zájmem

Rozdíly mezi systémy

evropský	angloamerický
osobnostní princip	majetkový princip
bezformální ochrana autorského díla	bezformální ochrana autorského díla
jedinečnost díla	původnost díla
autorem jen fyzická osoba	autorem i osoba právnická
uzavřený katalog výjimek a omezení	otevřený katalog výjimek a omezení

Autorské dílo

- přímo definováno v §2 autorského zákona
- předmětem je dílo literární a jiné dílo umělecká a dílo vědecké
- vyjádřeno v jakákoliv vnímatelné podobě – elektronické, trvalé, dočasné, bez ohledu na rozsah, účel nebo význam
- **dílo** slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, hudební, dramatické, hudebně dramatické, choreografické, pantomimické, fotografické, vyjádření postupu, podobné fotografii, audiovizuální, kinematografické, výtvarné, malířské, grafické, sochařské, architektonické, užitého umění a kartografické, počítačový program, fotografie, databáze

Co autorské právo nechrání?

- námět sám o sobě
- denní zprávu
- údaj sám o sobě
- myšlenku
- postup
- princip
- metodu
- objev
- vědeckou teorii
- matematický a obdobný vzorec
- statistický graf
- obecné geometrické tvary

Nehmotný statek vs. Hmotný statek

- nutné rozlišovat mezi duševním (dílem) jako
 1. *hmotný majetek*
 2. *nehmotný majetek*
- nutné charakterizovat, kde je dílo zachyceno
- **zničením věci prostřednictvím, které je dílo vyjádřeno, nezaniká autorské právo k dílu**

Pojmové znaky autorského díla

- dílo musí být literární, umělecké nebo vědecké
- jedinečnost díla jako výsledek tvůrčí činnosti autora
- tvůrčí činnost autora
- vyjádření v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě
- absence vyloučení z autorskoprávní ochrany

Autorství

- pouze fyzická osoba, která dílo sama vytvořila
- nemůže být osoba právnická ani zvíře
- dílo může být vytvořeno skupinou lidí ve spolupráci
- lze vytvořit pod pseudonymem nebo anonymně

Autorská práva

- rozlišujeme práva autorská:

1. osobností – trvají jen podobu života autora

2. majetková – trvají po dobu života autora + 70 let po jeho smrti

Osobnostní práva autorská

- nemají nic společného s právem na ochranu osobnosti
- osobnostní práva autorská se vztahují k dílu
- díla chráněna bez registrace
- v okamžiku vytvoření díla a zanikají smrtí autora
- autorský zákon upravuje tato práva:

právo na zveřejnění díla

právo autora osobovat si autorství

právo autora na nedotknutelnost díla

právo na autorský dohled

právo na postmortální ochranu díla

Majetková práva autorská

- **autor má právo své dílo užít v původní podobě nebo jiným zpracované či změněné podobě, nebo ve spojení s jiným dílem**
- jiná osoba může dílo užívat pouze v těchto případech
 - právo na rozmnožování díla
 - právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla
 - právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla
 - právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla
 - právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla
 - právo na sdělování díla veřejnosti

Školní dílo

- škola nebo školské či vzdělávací zařízení má právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla
- autor školního díla může své dílo užít či poskytnout jiné licenci
- škola či školské zařízení může požadovat uhrazení nákladů na vznik díla z výdělku autora
- s dílem může nakládat pouze škola, kterou žák navštěvuje
- ke školnímu dílu má osobností práva autorská student
- škola může dílo použít pouze k nevýdělečné činnosti a pro svou interní potřebu (př. výuka)
- dílo nemůže být zveřejněno na školních stránkách či internetu bez souhlasu autora

Licenční smlouva

- typová smlouva upravena občanským zákoníkem
- slouží k upravení práv a povinností mezi autorem a nabyvatelem licence
- poskytuje se na omezenou nebo neomezenou dobu
- nabyvatel se zavazuje poskytnout poskytovateli odměnu (lze i bezodměnově)
- rozsahem se rozumí – rozsah, čas a místo
- licence může být udělena ke všem způsobům užití nebo jen omezeně na jednotlivý způsob
- není-li uveden u licence časový rozsah, je licence platná maximálně rok
- licence může být výhradní (nelze poskytnout třetí osobě) či nevýhradní

Právní prostředky ochrany autorského díla

1. soukromoprávní

- vyplývající z autorského práva
- vyplývající z práva na ochranu proti nekalé soutěži

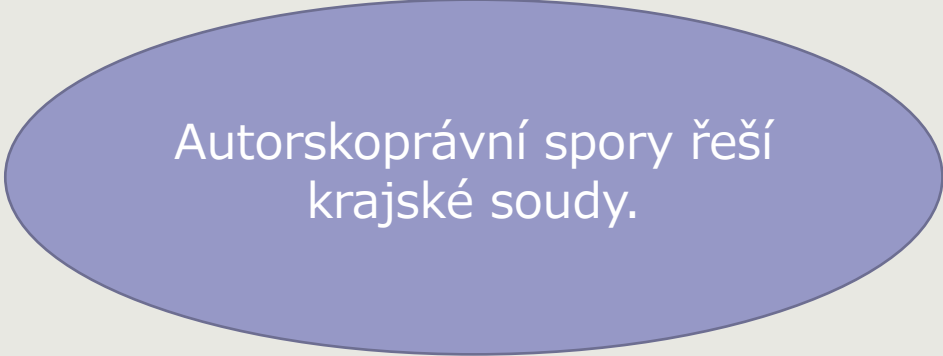
2. veřejnoprávní

- vyplývající z občanského soudního řádu
- správněprávní
- trestněprávní

3. ústavněprávní

Soukromoprávní nárok

- oprávnění k vymahatelnosti práva soudem
- lze uplatnit následující nároky
 - určovací
 - negatorní
 - restituční
 - informační
 - satisfakční
 - právo na náhradu škody
 - právo na vydání bezdůvodného obohacení v případě neoprávněného užití díla
 - právo na uveřejnění rozsudku



Autorskoprávní spory řeší
krajské soudy.

Obsah žaloby

- vylíčení proč a koho žalujeme
- doložení důkazů - znalecký posudek atd.
- označení žalobce a žalovaného
- jméno, příjmení a bydliště, případně i datum narození nebo rodné číslo fyzické osoby
- obchodní firmu, název a sídlo právnické osoby, ...
- předmět domáhání
- požadavky

Plagiátorství

- etický problém
- opsání cizího díla bez citace
- porušování autorských práv autora původního díla
- parafráze cizího díla bez uvedení pramene
- porušování práv na ochranu proti nekalé soutěži

Obrana porušitele

- zákonná licence svobody panoramatu
- volné užití pro osobní potřebu člověka a jeho osob blízkých

Svoboda panoramatu

- umožnění nakreslení, vyfotografování či jiné zaznamenání díla
- dílo je umístěno na náměstí, ulici, parku...
- takto vytvořené dílo se může dále užívat

Creative Commons

- vámi vytvořené dílo můžete nabídnout nabyvateli licence
- lze dát volně k dispozici na internet k volnému užití
- lze využít licenci **Creative Commons**
 - neurčitý počet potenciálních uživatelů získá licenční smlouvu
 - neodvolatelné licence

Licenční prvky



právo dílo šířit



právo dílo upravovat



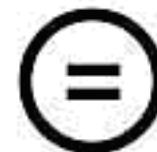
uvedení původu



zachování licence



neužívání díla komerčně



nezpracovávejte

Ochrana osobnosti

- práva na ochranu osobnosti upravena v občanském zákoníku
- při zveřejnění nepravdivých a nesprávných informací o osobě – ochrana i zákon č. 46/2000 sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku...
- lze se bránit žalobou o ochranu osobnosti
- náhrada na ujmě

Výše peněžitého zadostiučinění za způsobenou duševní ujmu

- pokus o vyčíslení peněžitého zadostiučinění
- soud přihlíží k trvání vzniklé nemajetkové újmy, povaze, způsobu, intenzitě, míře závažnosti, charakter a rozsah ...
- soud by měl vzít v úvahu - úmysl vs. nedbalost
- brát v úvahu i osobu, které byla způsobena ujma
- psychický stav, následky, ztráta důvěry, ztráta dobrého jména...

Ochrana osobnosti přes tiskový zákon

- lze zažalovat nakladatelství, které vydalo konkrétní článek

Zdroj

Informace pro rozvoj demokratické společnosti –
Autorské právo v praxi – Pavla Sýkorová